

De keuze van

Joost

Zwagerman

Ode aan de kunst

Joost Zwagerman (Alkmaar 1963–Haarlem 2015) was romancier, essayist, columnist én dichter. Hij hield talloze lezingen, presenteerde en sprak over kunst op tv. Hij schreef meer dan dertig boeken, waaronder de essaybundels over kunst *Alles is gekleurd* en *De stilte van het licht*, beide verschenen bij De Arbeiderspers. *Wakend over God* is in 2016 verschenen bij uitgeverij Hollands Diep.

Inhoud

6	Kunstenaars
8	Silence out loud Joost Zwagerman
13	Stilte is een haag Yvonne Twisk
20	Vormen van Stilte Maria Barnas
26	<i>Kunst</i>
31	AFWEZIGE STILTE
43	LEGE STILTE
51	PLANETAIRE STILTE
52	<i>Lief</i>
67	ZELFGEZOCHTE STILTE
71	<i>Beeld verplaatst</i>
87	FACES IN TIME
99	NOODGEDWONGEN STILTE
115	LANDSCHAPPELIJKE STILTE
133	ONDERWATER STILTE
137	RELIGIEUZE STILTE
180	<i>Wit</i>
184	Index

Jan Andriesse
Willem van Althuis
Maria Barnas
Tjebbe Beekman
Sies Bleeker
Dirk Braeckman
Koos Breukel
Pieter Bijwaard
Don Brown
David Claerbout
Caveto (J.J. Dohmen)
Thierry De Cordier
Ad Dekkers
Raoul De Keyser
Sandra Derks
Amie Dicke
Rineke Dijkstra
Desiree Dolron
Marlene Dumas
Tim Eitel
Ger van Elk & Lucassen
Guido Geelen
Daan van Golden
Klaas Gubbels
Luuk de Haan
Jeroen Henneman
Nour-Eddine Jarram
Gerald van der Kaap
Hendrik Kerstens
Gert Jan Kocken
Job Koelewijn

Christiaan Kuitwaard
Danielle Kwaaitaal
Pieter Laurens Mol
Lara de Moor
Marc Mulders
Rob Nypels
Hans Op de Beeck
Ronald Ophuis
K. Schippers en Henk Peeters
Thom Puckey
Tomas Rajlich
Anke Roder
Schilte & Portielje
Jan Schoonhoven
Maaïke Schoorel
Berndnaut Smilde
Sarah van Sonsbeeck
Rob Sweere
Fiona Tan
Luc Tuymans
JCJ VANDERHEYDEN
Peer Veneman
Koen Vermeule
Evi Vingerling
Harald Vlugt
Michiel Voet
Herman de Vries
Marijke van Warmerdam
Robert Zandvliet
Ina van Zyl

KUNST

Steeds strakker regisseeer ik,
tot achter de komma uitgekiend,
een voorgenomen troost. Naar
Den Haag ga ik, het Mauritshuis,
Groet 's ochtends vroeg Fabritius,
drink talmend het bekende in,
verschiet, de ogen vol van vulsel,
tot schutskleur van het Puttertje,
vloei samen met het onbegrensd
trompe-l'oeil, voel om mijn wreef
de kleine ketting om de vogelpoot
en ween archaisch maar doeltreffend
om mijn ander, groter, beter ik:
ik ben weer eens de distelvink.

Ik zet mijn kaarten al lang niet meer
op God. Heer, vrouw, boer en azen
spreid ik, uitgespeeld, op tafel uit.
Mijn geloof deel ik met duizenden,
selfmade godsvrucht puur ik
uit Vermeer, de parel, het gezicht
op Delft, uit Rembrandts zelfportret
en de kleinste bosaardbei van Coorte.
Acryl op doek: mijn wederhelft.

Zo geraak ik niet alleen voorbij
de schaamte, maar zelfs voorbij
het voorbij-zijn van die schaamte.
Buigzaam en devoot heb ik
een god in kunst gewelfd.

Wat nou *music for the millions*.
Laat mij het erts uit die miljoenen
winnen, ik smeed het ijzer dat
in vrieskou is in God, terwijl het
in die schilderijen eeuwig heet is.
Mijn schuld bij een verworpen God
los ik trillend in bij hen aan wie de
afbetaling welbesteed is: het gilde
van de schilders. Gods hand blijft
leeg, door godgelijke gloed geroerd
voed ik handen van de kunstenaars,
waar al die godgelijkheid zich vol vuur
in samenbalt, tot in het weefsel
van hun palmen. Daar en daar
alleen ontspringt de schat der
sacristie, tot in de fijnste poriën
van hun rechter- en hun linkerpink.

Joost Zwagerman schreef me: 'Jij bent de enige die de stilte als uitgangspunt neemt.' In Nederland klopt dat. Ik ben zelfs kunstenaar geworden door het gebrek aan stilte. (...) Voor mij is stilte niet alleen een mooi eiland, maar ook zelfcensuur.

Sarah van Sonsbeeck

Boven in de toren van Rob Sweere ervaar je de zelfgezochte stilte.

